

Детермінація методів фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки

У ринкових умовах одним із головних регуляторів економічного розвитку виступає фінансовий механізм, ключовим елементом якого являється фіскальний механізм регулювання інвестиційного розвитку національної економіки. Наразі у вітчизняній практиці методи фіскального механізму використовуються недостатньо ефективно, про що свідчить низька інвестиційна привабливість економіки та слабка інвестиційна активність економічних суб'єктів. Тому визначення сутності та складових методів фіскального механізму в даний час знаходиться серед важливих фінансово-економічних питань, від наукового обґрунтування яких значною мірою залежить інвестиційний розвиток економіки. Стаття присвячена вивченню теоретичних підходів щодо функціонування методів фінансового механізму та на цій основі визначення змісту та складу методів фіскального механізму. Визначено, що існують різноманітні підходи до розуміння сутності фінансових методів (як засобів, як форм, як способів, як правил) та три концептуальних підходи до трактування складу методів фінансового механізму: управлінський (розглядає методи фінансового механізму як процеси, у ході яких відбувається реалізація фінансової політики); організаційний (трактує методи фінансового механізму як засоби організації фінансових відносин, які складаються в процесі реалізації фінансової політики); комплексний (характеризує методи фінансового механізму як процес організації фінансових відносин з метою досягнення завдань, визначених фінансовою політикою). В результаті дослідження теоретичних засад функціонування фінансових методів було обґрунтовано сутність методів фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки. Визначено основні методи фіскального механізму, серед яких планування, організація та контроль. Розглянуто основні вимоги до функціонування методів фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки.

Ключові слова: фінансовий механізм, фінансовий метод, фіскальний механізм, метод фіскального механізму, планування, організація, контроль.

DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3\(89\)-71-76](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3(89)-71-76)

V.V. RUDENKO

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

Methods of the Fiscal Mechanism for Regulating the Investment Development of the Ukrainian Economy

In market conditions, one of the main regulators of economic development is the financial mechanism, a key element of which is the fiscal mechanism for regulating the national economy investment development. Currently, the methods of the fiscal mechanism are not used effectively enough in Ukrainian practice, as evidenced by the low investment attractiveness of the economy and weak investment activity of economic entities. Therefore, the definition of the essence and components of methods of the fiscal mechanism is currently among the important financial and economic issues, the scientific substantiation of which largely depends on the economy investment development. The article is devoted to the study of theoretical approaches to the functioning of the methods of the financial mechanism and on this basis to determine the content and composition of the methods of the fiscal mechanism. It was determined that there are various approaches to understanding the essence of financial methods (as means, forms, methods, rules) and three conceptual approaches to the interpretation of the methods of financial mechanism: management (considers the methods of financial mechanism as processes in which implementation of financial policy); organizational (treats the methods of the financial mechanism as a means of organizing financial relations, which are formed in the process of implementing financial policy); complex (characterizes the methods of the financial mechanism as a process of organizing financial relations to achieve the objectives of financial policy). As a result of research of theoretical bases of functioning of financial methods the essence of methods of the fiscal mechanism of regulation of national economy investment

* **Руденко Вікторія Василівна**, докторант кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (м. Київ), кандидат економічних наук. **ORCID 0000-0002-4911-7600**

development was substantiated. The main methods of the fiscal mechanism were identified, including planning, organization and control. The basic requirements to functioning of methods of the fiscal mechanism of regulation of the national economy investment development were considered.

Keywords: *financial mechanism, financial method, fiscal mechanism, method of fiscal mechanism, planning, organization, control*

Постановка проблеми. Для успішного проведення фінансової політики формується фінансовий механізм, який дозволяє найбільш ефективно реалізувати її завдання та забезпечити фінансові інтереси держави. У структурі фінансового механізму застосовують методи, завдяки яким здійснюється вплив на формування, розподіл і використання фінансових ресурсів з метою проведення фінансової політики, зокрема спрямованої на інвестиційний розвиток національної економіки. За допомогою методів фінансового механізму уможливується планування, організація та контроль за інвестиційними ресурсами бюджету та забезпечується регулювання інвестиційних ресурсів платників податків. В умовах низької інвестиційної привабливості економіки України та слабкої інвестиційної активності економічних суб'єктів питання визначення сутності та складу методів фінансового механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки набувають особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та прикладні аспекти методів фінансового механізму загалом, і фінансового механізму зокрема, досліджувало багато вітчизняних і зарубіжних учених. Так, зміст і призначення методів фінансового механізму вивчали такі науковці, як: Т. Бурденюк, В. Свірський [5], А. Грязнова, О. Маркіна, [9], В. Климович [13], К. Курилов [15], Г. Луковська [16], В. Мельников [17], Л. Під'яблонська [19], О. Сунцова [24]. Українські вчені І. Благун, Р. Сорока, І. Слейко [4], А. Глущенко [8], О. Кириленко [12], Е. Курганська [7], О. Романенко [20] розглядали методи фінансового механізму як управлінський процес. Науковці В. Асаул, А. Дементьев, Д. Молчанов [2], Я. Дропа, У. Макаренко [10], В. Сізов [22] визначали методи фінансового механізму як організаційний процес. Методи фінансового механізму як організаційно-управлінський процес окреслювали М. Артус [1], І. Бабленкова, А. Балакліна [25], В. Венгер [6], С. Ковальчук, І. Форкун [14], І. Мамонтова [3]. Безпосередню увагу на функціонування методів фінансового механізму звертали у своїх працях Л. Момотюк [18] і О. Сидорович [21].

Незважаючи на значну кількість досліджень щодо методології фінансового механізму, питання методів фінансового механізму досліджуються вітчизняними та зарубіжними науковцями фрагментарно. Так, поняття «метод фінансового механізму» зустрічається рідко, його часто ототожнюють із податковим, бюджетним чи бюджетно-податковим методом, що не виправдано ані в теоретичній, ані у практичній площині. Тому визначення змісту та складу методів фінансового механізму потребує подальших наукових розвідок і концептуальних обґрунтувань.

Метою статті є узагальнення теоретичних підходів щодо методів фінансового механізму та на цій основі обґрунтування сутності й складу методів фінансового механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з важливих регуляторів економічного розвитку є фінансовий механізм, ядро якого – фінансовий механізм регулювання інвестиційного розвитку національної економіки, що передбачає вплив держави завдяки системі фінансових засобів, форм і методів на процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів з метою реалізації фінансової політики, орієнтованої на незворотні, спрямовані, закономірні, кількісні, структурні та якісні зміни національного господарства, обумовлені реалізацією інвестиційної діяльності. Внаслідок цього одержується вигода та задовольняються інтереси усіх суб'єктів економічних відносин, а також здійснюється перехід до якісно нового стану економіки.

До структури фінансового механізму по аналогії із фінансовим механізмом науковці відносять різноманітні методи. Відзначимо, що поняття «метод» запозичене із західноєвропейських мов; нім. *methode*, англ. *method* через фр. *méthode*, що походять від лат. *methodus* «прийом, спосіб, метод», яке зводиться до грец. *μέθοδος* «шлях, дослідження, метод» [11, с. 451]. У тлумачних словниках термін «метод» трактують із кількох позицій [22, с. 672]:

- 1) Спосіб пізнання явищ природи та суспільного життя.
- 2) Прийом або система прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності (наука, виробництво тощо).
- 3) Спосіб теоретичного дослідження або практичного здійснення чого-небудь.
- 4) Спосіб діяти, вчиняти певним чином, прийом.

У фінансовій науці дефініція «метод» вживається часто, проте не завжди відповідає сутності досліджуваного поняття, що призводить до його спрощення та некоректного трактування. Так, на думку О.О. Сунцової, фінансові методи являються «засобами впливу фінансових відносин на процеси суб'єктів господарювання та держави [24, с. 30]. М.М. Артус вважає, що фінансові методи виступають як «засоби впливу економічних відносин на суспільне виробництво» [1, с. 54]. Проте, дані тлумачення являються дискусійними, адже за своїм змістом термін «засіб» більше стосується інструментів, аніж методів фінансового механізму. І.Г. Благун, Р.С. Сорока, І.В. Слейко окреслюють фінансові методи як «організаційно-економічні форми забезпечення фінансової діяльності» [4, с. 60]. Я.Б. Дропа і У.Б. Макаренко під фінансовим методом

розуміють «форму вираження фінансових відносин, яка визначає конкретні способи формування й використання централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів для забезпечення діяльності всіх ланок фінансової системи» [10, с. 92-93]. Однак, такі пояснення ототожнюють метод і форму, які ми вважаємо окремими складовими фінансового механізму. К.Ю. Курилов під методами фінансового механізму розглядає «набір правил і процедур, що забезпечує досягнення мети функціонування фінансового механізму» [15, с. 149]. Зазначене трактування за своїм змістом також більше підходить під визначення форми фінансового механізму. Т. Бурденюк і В. Свірський додають, що фінансові методи є «виявами дії фінансового механізму» [5, с. 203], що відповідає їхньому змісту.

Більшість вчених акцентує увагу на тому, що термін «метод» необхідно характеризувати через дефініцію «спосіб». Зокрема, В.Д. Мельников розглядає метод як «спосіб дії з виконання функцій управління, причому спосіб, найбільш раціональний у даних умовах» [17, с. 59]. Г.В. Луковська і А.Г. Грязнова визначає фінансовий метод як «спосіб формування фінансових ресурсів і практичного здійснення операцій, пов'язаних з фінансами» [16, с. 169; 9, с. 62]. Л.М. Під'яблонська пов'язує

фінансовий метод із «способом впливу фінансових відносин на господарський процес, формування та використання грошових фондів» [19, с. 103]. В.П. Климович окреслює фінансовий метод як «спосіб і прийом, за допомогою якого забезпечуються та контролюються процеси формування і використання фінансових ресурсів» [13, с. 74-75]. Проте, вважаємо, що використовувати поняття «метод» і «спосіб» як синоніми у фінансовій науці не варто, адже спосіб – це лише сукупність дій, яку застосовують для виконання певної роботи, тоді як метод повинен передбачати встановлення зв'язку між метою (результатом) і факторами, що впливають на неї. У даному випадку доцільним є використання визначення, дане Л.С. Момотюк, яка визначає фінансовий метод як «цілеспрямовані, конкретні практичні дії у фінансовій сфері, комбінації різних фінансових інструментів, способи та прийоми, їхні взаємозв'язки та взаємоузгодженість для досягнення макроекономічних та макрофінансових цілей» [18, с. 36].

Дискусії тривають і щодо складу методів фінансового механізму. Наразі сформувався три підходи до структурування методів фінансового механізму – управлінський, організаційний і комплексний, які нами узагальнено та відображено у табл. 1.

Таблиця 1

Підходи до структурування методів фінансового механізму

Підхід	Автор (и)	Методи фінансового механізму
Управлінський	І.Г. Благун, Р.С. Сорока, І.В. Єлейко [4, с. 60-61], А.С. Глушко [8, с. 74], О.П. Кириленко [12, с. 45], Е.І. Курганська [7, с. 47], О.Р. Романенко [20, с. 43]	планування, оперативне управління, контроль, забезпечення, регулювання
Організаційний	В.В. Сізов [22, с. 32]	мобілізація податкових і неподаткових платежів до доходів бюджетів; інвестування, страхування (хеджування), державне (муніципальне) запозичення, бюджетне кредитування, міжбюджетне фінансування, бюджетні інвестиції, державне та муніципальне замовлення
	В.В. Асаул, А.В. Дементьєв, Д.К. Молчанов [2, с. 83]	оподаткування, фондоутворення, інвестування
	Я.Б. Дропа, У.Б. Макаренко [10, с. 92-93]	бюджетне фінансування, кредитування, самофінансування, інвестування, оподаткування, страхування
Комплексний (організаційно-управлінський)	М.М. Артус [1, с. 54], А.П. Балакліна, І.І. Бабленкова [25, с. 286], В.В. Венгер [6, с. 58], С.В. Ковальчук, І.В. Форкун [14, с. 72], І.В. Мамонтова [3, с. 116]	планування, прогнозування, управління, контроль, інвестування, кредитування, фінансування, самофінансування, оподаткування, трансфертні операції, система розрахунків, матеріальне стимулювання та відповідальність, страхування, заставні та трастові операції, оренда, лізинг, факторинг, ціноутворення, фондоутворення, дисконтування, взаємодія з засновниками, органами державного управління

Джерело: складено автором.

За управлінським підходом до складових методів фінансового механізму відносять планування, оперативне управління, контроль, регулювання та забезпечення, асоціюючи їх із способами впливу на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів. Даний підхід використовують науковці, які розглядають фінансовий механізм як процес, у ході якого відбувається реалізація фінансової політики.

За організаційним підходом до компонентів методів фінансового механізму відносять оподаткування, інвестування, страхування (хеджування), державне (муніципальне) запозичення, бюджетне кредитування, міжбюджетне фінансування, бюджетні інвестиції, державне та муніципальне замовлення тощо, пов'язуючи їх із способами упорядкування фінансових відносин. Такий підхід підтримують вчені, які трактують фінансовий механізм як процес організації фінансових відносин, які складаються в процесі реалізації фінансової політики.

Комплексний підхід є органічним поєднанням управлінського та організаційного підходів, прихильники якого вважають фінансовий механізм управлінським процесом організації фінансових відносин, завдяки якому відбувається мобілізація, розподіл і використання фінансових ресурсів з метою досягнення завдань, визначених фінансовою політикою.

Щодо методів фіскального механізму, то ні їхній зміст, ні склад до цих пір науковцями не обґрунтовано на належному теоретичному рівні. Так, Л.С. Момотюк у складі фінансових методів розрізняє фіскальні (бюджетно-податкові), які забезпечують рух грошових коштів до бюджету та видатків з нього, регулюють та підтримують макроекономічні та макрофінансові пропорції, рівновагу між сукупним попитом і пропозицією, змінюють співвідношення між розподілом і перерозподілом ВВП [18, с. 37]. Проте на їх сутності й складових науковець не акцентує уваги, а тільки зазначає, що вони реалізуються завдяки сукупності бюджетних і податкових інструментів та їх мобільної комбінації. О. Сидорович до методів фіскального механізму відносить планування, прогнозування, регулювання, контроль, облік і аналіз тобто розглядає їх у межах управлінського підходу [21, с. 18].

Виходячи із вищезазначеного під методом фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку економіки розуміємо сукупність взаємопов'язаних практичних дій і способів, за допомогою яких забезпечується бюджетний вплив на формування, розподіл і використання фінансових ресурсів та відбувається регулювання інвестиційних процесів. Оскільки фіскальний механізм у нашому випадку спрямований на регулювання інвестиційного розвитку національної економіки, тобто забезпечення відповідного управлінського процесу, тому до методів такого механізму пропонуємо відносити:

1) Планування – сукупність заходів із визначення пропорцій розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджети, обсягів і

джерел формування надходжень бюджетів, обсягів і напрямів здійснення витрат бюджетів, масштабів перерозподілу бюджетних коштів між рівнями бюджетів, галузями національної економіки, окремими верствами населення, величини дефіциту/профіциту бюджетів, необхідності та розмірів державного кредитування. У частині формування бюджетних надходжень, планування забезпечує розподіл валового внутрішнього продукту таким чином, щоб задовольнити фіскальні інтереси держави та інвестиційні інтереси інших суб'єктів економіки. У частині здійснення бюджетних витрат планування уможливорює здійснення бюджетної інвестиційної підтримки пріоритетних галузей національної економіки. У частині балансування бюджетів планування повинно орієнтуватися на формування свідомого активного бюджетного дефіциту або профіциту. У частині державного кредитування планування забезпечує інвестиційну спрямованість залучення та надання позикових ресурсів.

2) Організація – сукупність заходів із забезпечення своєчасного та повного надходження податкових і неподаткових доходів до бюджетів, раціонального перерозподілу бюджетних коштів між рівнями бюджетної системи та суб'єктами економіки, ефективного та цільового фінансування бюджетних видатків, збалансування бюджетів, надання кредитів з бюджету та отримання кредитів до бюджету. У частині формування бюджетних надходжень організація передбачає здійснення впливу на платників, щоб вони сумлінно та законослухняно сплачували податкові та неподаткові платежі до бюджетів. У частині здійснення бюджетних витрат організація полягає у цілеспрямованому витрачанні бюджетних коштів, зокрема на інвестиційні цілі. У частині балансування бюджетів організація спрямована на недопущення тимчасових касових розривів і фінансування дефіциту бюджетів. У частині державного кредитування організація забезпечує обслуговування та погашення державних зобов'язань та зобов'язань перед державою.

3) Контроль – сукупність заходів щодо об'єктивної оцінки ефективності та перевірки дотримання законності, обґрунтованості й доцільності формування, розподілу та використання фінансових ресурсів бюджетів, а також виявлення резервів збільшення бюджетних надходжень і економії бюджетних витрат. У частині формування бюджетних надходжень контроль передбачає перевірку правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків, зборів, інших неподаткових платежів до бюджетів. У частині здійснення бюджетних витрат контроль означає перевірку фінансової дисципліни та виявлення відхилень від встановлених норм, правил, вимог чи завдань у процесі витрачання бюджетних коштів. У частині балансування бюджетів контроль полягає у встановленні порушень законодавчих вимог щодо затвердження бюджетів з дефіцитом або профіцитом. У частині державного кредитування контроль

передбачає перевірку дотримання законності надання кредитів з бюджету та отримання кредитів до бюджету, а також прийняття рішень, що призвели до перевищення граничних обсягів державного боргу чи граничних обсягів надання державних гарантій.

Додамо, що функціонування фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки визначається взаємозалежним, узгодженим, комплексним функціонуванням всіх його методів. При цьому, враховуючи дослідження А.Г. Грязновой, можна говорити про те, що основними вимогами до функціонування методів фіскального механізму являються [9, с. 66-67]:

– об'єктивна обгрунтованість, що передбачає їхнє формування з урахуванням об'єктивних закономірностей розвитку економіки держави;

– відповідність умовам розвитку економіки і методам господарювання;

– зв'язок методів фіскального механізму з факторами виробництва та економічними інтересами суб'єктів фіскальних відносин;

– взаємозв'язок методів елементів фінансового механізму, їхній взаємний вплив, який в кінцевому підсумку визначає послідовність здійснення фіскальних операцій, склад суб'єктів фіскальних відносин, порядок їх організації на практиці.

Дотримання зазначених вимог до методів фіскального механізму інвестиційного розвитку національної економіки є запорукою його успішного функціонування в ході управління інвестиційними процесами на різних рівнях економіки.

Висновки. Таким чином, держава формує фіскальний механізм (у складі фінансового) та застосовує його методи для приведення у дію фіскальної політики. За допомогою фіскального механізму держава регулює інвестиційний розвиток національної економіки з метою вирішення пріоритетних завдань економічного розвитку країни та забезпечує консенсус у задоволенні інтересів суб'єктів інвестиційної діяльності. Фіскальний механізм регулювання інвестиційного розвитку національної економіки використовує специфічні методи, які дозволяють здійснювати управлінський вплив (шляхом планування, організації й контролю) на економічні відносини, що виникають між суб'єктами бюджетних відносин з приводу мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів для реалізації цілей фіскальної політики щодо регулювання інвестиційного розвитку національної економіки.

4 Список використаних джерел

1. Аргус М. М. Фінанси: навч. посіб. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 198 с.
2. Асаул В. В., Дементьев А. В., Молчанов Д. К. Финансы, денежное обращение и кредит: учеб. пособ. / под ред. В. В. Асаул. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский государственный архитектурно-строительный университет, 2010. 322 с.

3. Баранова В. Г., Волохова І. С., Хомутенко В. П. та ін. Фінанси: навч. посіб.: в 2-х ч. / за заг. ред. В. Г. Баранової. Одеса: Атлант, 2015. Ч. 1. 344 с.

4. Благун І. Г., Сорока Р. С., Слейко І. В. Фінанси: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2007. 326 с.

5. Бурденюк Т., Свірський В. Теоретичні засади фінансового механізму. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. Ч. 2. С. 201-205.

6. Венгер В. В. Фінанси: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 432 с.

7. Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін. Фінанси: навч. посіб.: експрес курс / за заг. ред. І. С. Волохової. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.

8. Глущенко А. С. Фінанси: навч. посіб. Львів: «Магнолія 2006», 2014. 440 с.

9. Грязнова А. Г., Маркина Е. В., Седова М. Л. и др. Финансы: учебник / под ред. А. Г. Грязновой, Е. В. Маркиной. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Финансы и статистика, 2012. 496 с.

10. Дропа Я. Б., Макаренко У. Б. Сутність і методи фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку України. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 1(69). С. 91-98.

11. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / редкол. О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін. Т. 3: Кора-М / укл. Р. В. Болдирев та ін. Київ: Наук. думка, 1989. 552 с.

12. Кириленко О. П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика). Тернопіль: Економічна думка, 2000. 243 с.

13. Климович В. П. Финансы, денежное обращение и кредит: учебник. 4-е изд., перераб. и доп. Москва: ИД «ФОРУМ»: ИНФРА-М, 2015. 336 с.

14. Ковальчук С. В., Форкун І. В. Фінанси: навч. посіб. Львів: «Новий Світ-2000», 2006. 568 с.

15. Курилов К. Ю. Финансовый механизм, его содержание и основные компоненты. *Вестник Волжского университета им. В. Н. Татищева*. 2011. № 24. С. 146-152.

16. Луковская Г. В. Принципы организации финансового механизма на региональном уровне. *Труды Псковского политехнического института. Серия: Экономика*. 2011. № 15. С. 168-170.

17. Мельников В. Д. Финансы: учебник. Алматы, 2011, 451 с.

18. Момотюк Л. Є. Роль фінансових методів та інструментів у забезпеченні економічного зростання. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2015. № 3. С. 35-41.

19. Подъяблонская Л. М. Финансы: учебник. Москва: Юнити, 2011, 407 с.

20. Романенко О. Р. Фінанси: підручник. 4-те вид. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 312 с.

21. Сидорович О. Ю. Роль податкових елементів фіскального механізму в досягненні завдань сталого економічного розвитку. *Схід*. 2017. № 4(150). С. 17-25.

22. Сизов В. В. Финансы: учебн. пособ. Изд-е. 2-е, перераб. и доп. Томск: Издательство Томского государственного педагогического университета, 2013. 406 с.

23. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Т. 4: І-М / ред. тому: А. А. Бурячок, П. П. Доценко. Київ: Наукова думка, 1973. 840 с.

24. Сунцова О. О. Фінансові методи в регулюванні економічного розвитку країни. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 2(140). С. 29-33.

25. Финансы: учебник / под ред. д.э.н., проф. А. П. Балакиной и д.э.н., проф. И. И. Бабленковой. Москва: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2017. 384 с.

4 References

1. Artus, M. M. (2005). *Finansy* [Finance]. Kyiv: Vydavnytstvo Yevropejs'koho universytetu.

2. Asaul, V. V., Dementev, A. V., Molchanov, D. K. (2010). *Finansy, denezhnoe obrashhenie i kredit* [Finance, money circulation and credit] (ed. by V. V. Asaul). St. Petersburg: Sankt-Peterburgskij gosudarstvennyj arhitekturno-stroitelnyj universitet.

3. Baranova, V. H., Volokhova, I. S., Khomutenko, V. P. et al. (2015). *Finansy* [Finance] (ed. by V. H. Baranova). Odessa: Atlant.

4. Blahun, I. H., Soroka, R. S., Yelejko, I. V. (2007). *Finansy* [Finance]. Lviv: Mahnoliia.

5. Burdeniuk, T., Svirskyj, V. (2012). Teoretychni zasady finansovoho mekhanizmu [Theoretical principles of the financial mechanism]. *Ekonomichnyj analiz*, (10), vol. 2, 201-205.

6. Venher, V. V. (2009). *Finansy* [Finance]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury.

7. Volokhova, I. S., Shykina, N. A., Volkova, O. H. et al. (2018). *Finansy* [Finance]. (ed. by I. S. Volokhova). Kharkiv: Vydavnytstvo "PromArt".

8. Hluschenko, A. S. (2014). *Finansy* [Finance]. Lviv: Mahnoliia 2006.

9. Grjaznova, A. G., Markina, E. V., Sedova, M. L. et al. (2012). *Finansy* [Finance] (ed. by A. G. Grjaznova & E. V. Markina). Moscow: *Finansy i statistika*.

10. Dropa, Ya. B., Makarenko, U. B. (2019). Sutnist i metody finansovoho zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy [The essence and methods of financial support of socio-economic development of Ukraine], *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, 1(69), 91-98.

11. Melnychuk, O. S. et al. (Eds.) (1989). *Etymologichnyj slovnyk ukrainskoi movy* [Etymological dictionary of the Ukrainian language], Vol. 3: Kora-M, Boldyriev R. V. et al. (Eds.). Kyiv: Naukova dumka.

12. Kyrylenko, O. P. (2000). *Finansy (Teoriia ta vitchyzniana praktyka)* [Finance (Theory and domestic practice)]. Ternopil: Ekonomichna dumka.

13. Klimovich, V. P. (2015). *Finansy, denezhnoe obrashhenie i kredit* [Finance, money circulation and credit] (4th ed). Moscow: INFRA-M.

14. Kovalchuk, S. V., Forkun, I. V. (2006). *Finansy* [Finance]. Lviv: Novyj Svit-2000.

15. Kurilov, K. Ju. (2011). *Finansovyj mehanizm, ego sodержanie i osnovnye komponenty* [Financial mechanism, its content and main components]. *Vestnik Volzhskogo universiteta im. V. N. Tatishheva*, (24), 146-152.

16. Lukovskaja, G. V. (2011). *Principy organizacii finansovogo mehanizma na regionalnom urovne* [Principles of organization of the financial mechanism at the regional level]. *Trudy Pskovskogo politehnicheskogo instituta. Serija: Ekonomika*, (15), 168-170.

17. Melnikov, V. D. (2011). *Finansy* [Finance]. Almaty.

18. Momotiuk, L. Ye. (2015). *Rol finansovykh metodiv ta instrumentiv u zabezpechenni ekonomichnoho zrostantia* [The role of financial methods and tools in ensuring economic growth]. *Naukovyj visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu*, (3), 35-41.

19. Podjablonskaja, L. M. (2011). *Finansy* [Finance]. Moscow: Juniti.

20. Romanenko, O. R. (2009). *Finansy* [Finance] (4th ed). Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury.

21. Sydorovych, O. Yu. (2017). *Rol podatkovykh elementiv fiskalnoho mekhanizmu v dosiahnenni zavdan staloho ekonomichnoho rozvytku* [The role of tax elements of the fiscal mechanism in achieving the goals of sustainable economic development]. *Skhid*, 4(150), 17-25.

22. Sizov, V. V. (2013). *Finansy* [Finance] (2nd ed.). Tomsk: Izdatelstvo Tomskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta.

23. Bilodid, I. K. et al. (Eds.) (1973). *Slovnyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language]. Vol. 4: I-M, (Eds. Buriachok A. A. & Dotsenko P. P.). Kyiv: Naukova dumka.

24. Suntsova, O. O. (2013). *Finansovi metody v rehuliuванні ekonomichnoho rozvytku krainy* [Financial methods in regulating the economic development of the country]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 2(140), 29-33.

25. Balakina, A. P., Bablenkova, I. I. (Eds.) (2017). *Finansy* [Finance]. Moscow: Izdatel'sko-torgovaja korporacija "Dashkov i K".